

ASPECTE DIN ACTIVITATEA "FEDERAȚIEI PENTRU SPRIJINIREA SINISTRAȚILOR" (1944-1948)

ALEXANDRU A. MAREȘ*

Unul din fondurile arhivistice puțin cercetate, care oferă informații utile cu specific economic, financiar și social din perioada anilor 1943-1949, este cel referitor la *Federația pentru sprijinirea sinistraților*. În prezentarea de față ne-am propus să relevăm, pe bază de documente, cele mai importante aspecte privind scopul, organizarea, funcționarea și importanța instituției cu acest nume.

Anul 1943 a adus schimbări în tactica desfășurării războiului antisovietic pentru armata română, care se vedea nevoită să lupte în defensivă, în timp ce teritoriul țării devenea vulnerabil atacurilor aeriene ale aliaților antifasciști. Raidul aviației americane de la 1 august 1943 asupra regiunilor petrolifere de la Ploiești și Câmpina a fost preludiul unui val de bombardamente asupra unor zone de importanță strategică a României în primăvara și vara anului următor. Eșecul negocierilor secrete pentru stabilirea condițiilor în vederea semnării unui armistițiu cu Națiunile Unite, paralel cu pătrunderea trupelor sovietice pe teritoriul țării la 25 martie 1944, prefigurau o gravă situație politico-militară. La 4 aprilie 1944 aviația anglo-americană a bombardat masiv Bucureștiul înregistrându-se, după unele surse 3000 de morți, peste 2000 de răniți și pagube imense, în special în zona Gării de Nord¹. La 15 aprilie atacurile aeriene au vizat Ploieștiul și regiunea petroliferă, pentru ca, în vara anului 1944, atacurile de zi și de noapte întreprinse de aviația aliată asupra unor orașe românești să se înmulțească (22, 28, 31 iulie, 17, 18, 19 august), provocând grele suferințe populației civile și mari distrugerii unităților industriale.

Necesitatea limitării pagubelor, a ajutorării celor afectați, precum și cea a refacerii economice într-o perspectivă mai largă, au determinat autoritățile române să ia decizii organizatorice importante pe plan intern. Astfel, prin legea nr. 252 (art. 31), publicată în Monitorul Oficial nr. 103 din 3 mai 1944, lua naștere societatea anonimă *Federația pentru sprijinirea sinistraților*. Actul juridic de înființare a fost completat de legea nr. 376 publicată în Monitorul Oficial nr. 164 din

* Profesor la Școala nr. 98 "Avram Iancu" din București.

1 "România Liberă", nr. 3476 din 25 VIII 2001, Suplimentul ALDINE nr. 280, p. II-III.

17 iulie 1944, ce a suferit ulterior unele modificări², societatea aflându-se înscrisă în registrul comerțului la nr. 73 din 24 iulie 1944 (certificatul Camerei de Comerț nr. 10265 din 11 august 1944)³.

Federația era instituția investită cu misiunea de a sprijini și finanța refacerea fondurilor comerciale și industriale, a atelierelor meșteșugărești, precum și a bunurilor mobile și imobile distruse parțial, sau total, din cauza războiului, în speță a bombardamentelor⁴. Scopul principal al federației era de a acorda împrumuturi sinistralilor afectați de acțiunile războiului: bombardamente aeriene, terestre și navale, minări, explozii de muniții, prăbușiri de avioane, acțiuni de luptă, incendii și devastări provocate de armatele inamice și orice acțiuni de distrugere în interesul războiului⁵. Beneficiau de acest sprijin, atât persoane fizice, cât și persoane juridice, care dobândeau statutul definitiv de sinistral pe baza unei fișe de constatare a sinistrului.

Instituție de interes național, cu organizare de tip centralizat specifică situației de război în care se afla țara, federația beneficia de un puternic suport financiar al celor mai importante societăți bancare în primul rând, dar și al altor instituții cu profil de activitate diferit. Din componența *Federației pentru sprijinirea sinistralilor* făceau parte în mod obligatoriu:

a) Banca Națională a României, Casa de Finanțe și Amortizare, Casa Națională de Economii și Cecuri Poștale, Casa de Depuneri și Consemnațiuni, Institutul Național al Cooperăției, toate institutele de credit specializat și cele de pe lângă diversele autorități publice;

b) toate instituțiile bancare și de credit din țară cu un capital social de minimum 10 milioane lei;

c) toate întreprinderile de credit financiar, meșteșugăresc și agricol din țară;

d) toate societățile de asigurare și de construcții din țară;

e) toate societățile autonome și în comandită* pe acțiuni, comerciale și industriale cu un capital minim de 1 milion de lei⁶.

Puteau face parte, în mod facultativ, orice persoane fizice sau juridice care doreau să subscrie la capitalul instituției. Restrângând categoria beneficiarilor de ajutoare din partea federației, consiliul de administrație, în ședința din 11 octombrie 1944, a examinat problema acordării de împrumuturi și sinistralilor străini, hotărând că pentru aceștia nu se puteau face împrumuturi, care în realitate ar fi afectat interesele românilor. De altfel, numai cetățenii români erau cei a căror participare la capitalul federației era obligatorie, lor aplicându-li-se prevederile Constituției din 1923⁷.

2 Legea nr. 29, publicată în Monitorul Oficial, nr. 11 din 10 ianuarie 1945 și legea nr. 85, publicată în Monitorul Oficial, nr. 30 din 7 februarie 1945.

3 Direcția Municipiului București a Arhivelor Naționale, fond *Federația pentru sprijinirea sinistralilor, 1943-1949*, dosar 602, fila 9.

4 *Idem*, dosar 601, fila 1, art. 3.

5 *Ibidem*, fila 43.

6 *Ibidem*, fila 1.

7 *Idem*, dosar 602, fila 6.

O altă importantă atribuție era asigurarea finanțării planului de reconstrucție pentru întreaga țară după terminarea războiului, prin procurarea fondurilor necesare de la alte instituții din țară sau străinătate. În acest scop, federația emitea obligațiuni pe termen de maxim 15 ani, garantate de stat. Aceasta putea să cumpere și să primească imobile în plată de la debitorii săi, să cumpere acțiuni, rente de stat și obligațiuni pentru plasamentul fondurilor sale, să reesconteze la B. N. R. portofoliul provenit de la cei cărora le acordase împrumuturi, să primească depuneri spre fructificare.

Capitalul social al federației era de 10 miliarde lei, reprezentat prin acțiuni indivizibile și nominative de 1000 lei. Participarea membrilor la capitalul social era obligatorie într-o proporție de minimum 10% din capitalul lor social, după cum urmează: 20% din sumă se depunea în primele 30 de zile, apoi restul de 80% în patru rate egale (20 septembrie, 20 noiembrie, 20 ianuarie, 20 martie)⁸.

Instituția era condusă de un *consiliu de administrație* compus din șapte persoane: guvernatorul Băncii Naționale a României, ca președinte, trei membri numiți prin decret regal din care doi la propunerea ministrului de finanțe și unul la aceea a ministrului economiei naționale, un membru desemnat de B. N. R. și doi membri aleși de adunarea generală a acționarilor. Consiliul alegea un vicepreședinte dintre membrii săi, care înlocuia pe președinte în caz de absență. Vicepreședintele și administratorii erau numiți și parțial aleși pe o perioadă de 5 ani. Ședințele consiliului se țineau cel puțin săptămânal, la ele asistând cu vot consultativ comisarul guvernului ca reprezentant al ministrului de finanțe, numit prin decret, cu scopul de a înainta rapoarte lunare despre activitatea federației⁹. Conform statutelor, consiliul de administrație avea cele mai întinse prerogative stabilind: acordările de împrumuturi și garanțiile lor, tranzacțiile de orice fel, emiterea de obligațiuni, înființarea sau desființarea unor sucursale, întocmirea regulamentelor federației și condițiile aplicării lor, numirea și revocarea personalului, nivelul salariilor și al onorariilor¹⁰.

Un alt organ de conducere era *adunarea generală* ca reprezentantă a intereselor acționarilor, în care orice posesor a 100 de acțiuni avea dreptul la un vot. Adunarea generală ordinară se întrunea în fiecare an înainte de 31 martie și delibera asupra chestiunilor ridicate de consiliul de administrație, asupra bilanțului anual și totodată, proceda la alegerea membrilor din consiliul de administrație și a cenzorilor potrivit legii¹¹.

Organizarea pe servicii conform regulamentului federației se prezenta astfel:

A. Divizia administrativă compusă din servicii cu caracter administrativ:

1. Serviciul secretariatului cu secțiile a) Secretariat Consilieri; b) Studii, statistică, publicații; c) Corespondență, registratură, arhivă, informații;
2. Serviciul personal și economat;
3. Serviciul expertize și control;

⁸ *Idem*, dosar 601, fila 2.

⁹ *Ibidem*, filele 4-5.

¹⁰ *Ibidem*, filele 11-12.

¹¹ *Ibidem*, fila 15.

4. Serviciul contencios.

B. *Divizia plasamente și contabilitate* cuprindea serviciile care aveau în seama lor administrarea plasamentelor federației și contabilizarea operațiunilor:

1. Serviciul plasamente cu serviciile a) Plasamente; b) Portofoliu (ținea evidența cambiilor primite și ieșite);

2. Serviciul ordonanțării ce ținea registrul legal de casă în care înregistra toate operațiunile de plăți și încasări zilnice;

3. Serviciul casieriei;

4. Serviciul contabilității¹².

Încă de la înființarea sa federația a avut concursul și sprijinul B. N. R., care i-a pus la dispoziție sediul din Calea Victoriei nr. 22-24, et. IV, împreună cu mobilierul necesar (birouri, mașini de scris, safeuri) și un număr de 23 de funcționari detașați.

Interesant de urmărit este componența consiliului de administrație și evoluția lui până în ultimul an de funcționare a federației (1948), constatându-se faptul că nici unul dintre membri acestuia nu și-a păstrat poziția inițială, evenimentele politice ale vremii determinând modificări radicale.

În prima sa formă, așa cum rezultă din raportul comisarului guvernului, Vintilă Georoceanu, din 11 septembrie 1944, consiliul avea următoarea alcătuire: Constantin C. Angelescu - Guvernatorul B. N. R. și președinte de drept; George Cretzianu, Nicolae Ghimpa, Gheorghe Exarhu, Voicu Nițescu, George Dimitriu, Constantin Algiu - membri, ultimii trei fiind numiți prin decretul nr. 1326 din 14 iulie 1944¹³. În data de 19 august 1944, cu doar câteva zile înaintea răs-turnării regimului antonescian și a alăturării României la coaliția antifascistă a Națiunilor Unite (23 august 1944) a fost ținută prima ședință de constituire, prilej cu care a fost ales vicepreședintele consiliului de administrație în persoana lui Voicu Nițescu. Întrucât George Cretzianu și-a prezentat demisia, a fost cooptat în locul său, potrivit dispozițiilor din lege, Gheron Netta în ziua de 25 august 1944, numit prin înalt decret regal nr. 1940 din 18 octombrie 1944. Legea de organizare judecătorească împiedică pe magistrați să facă parte din consiliile de administrație ale unor societăți cu scop lucrativ, astfel încât postul consilierului Curții de apel, N. Ghimpa numit ca membru în Consiliu, din partea Ministerului Economiei Naționale, potrivit adresei nr. 1018/21 iulie 1944, a devenit vacant.

Consiliul de administrație a fost modificat prin legea nr. 480 din 6 octombrie 1944, conducerea preluând-o Voicu Nițescu, fost ministru și vicepreședinte al consiliului. În calitate de membrii funcționau Constantin Algiu, George Dimitriu, prof. Gheron Netta, general Vasile Popovici și Lucian Cioranu ce îl înlocuise pe George Exarhu în urma demisiei acestuia la 11 octombrie a aceluiași an¹⁴.

Schimbarea regimului politic din țară la 6 martie 1945 a adus modificări radicale componenței Consiliului după cum rezultă din darea de seamă a acestuia din 17 martie 1945: Romulus Georoceanu - președinte (numit la propunerea ministrului Lucrărilor Publice și Refacerii), Nicolae Luca - vicepreședinte, Ilie Lazăr - membru (numit din inițiativa aceluiași minister), Paul Zotta membru (nu-

¹² *Ibidem*, filele 33-40.

¹³ *Idem*, dosar 602, fila 9.

¹⁴ *Ibidem*, fila 2.

mit la propunerea ministrului de finanțe), Lucian Cioranu - membru (desemnat de B. N. R.), Matei Stematiu - membru din partea acționarilor, Stavri Cunescu (idem), Alexandru A. Stan - comisarul guvernului¹⁵.

În a patra formulă a Consiliului de administrație, valabilă pentru o parte a anului 1945 și începutul lui 1946, după cum rezultă din *Darea de seamă* prezentată la 23 martie 1946, fluctuațiile au continuat: Av. Ioan D. Ioan - președinte, Constantin Cotianu - vicepreședinte, ing. Stavri Cunescu, Lucian Cioranu, Matei Stematiu, ing. Paul Zotta, Petre Bruteanu - membri, av. Alexandru A. Stan - comisarul guvernului¹⁶.

Sfârșitul anului 1947 îl găsește pe președintele Ioan D. Ioan în echipă cu ing. Stavri Cunescu, Matei Stematiu, Constantin Roșca, Gheorghe Popescu Pietrari, Teodor Vlădescu, Constantin Detriano - membri¹⁷; pentru ca în ultima sa componență (1948), Consiliul de administrație să fie alcătuit din Oscar Moroiaru - președinte, Constantin Roșca, Teodor Vlădescu, Ioan Ștefănescu, Matei Stematiu, Traian Almăjeanu¹⁸.

Cercetarea rapoartelor de activitate ale federației ne-au permis cunoașterea aspectelor principale ale funcționării acesteia.

Reconstrucția după distrugerile provocate de război, prin amploarea lor, reclama fonduri masive, a căror procurare ridică probleme noi, de aceea s-a preferat calea solidarității tuturor factorilor financiari ai țării, fixându-se cote obligatorii de participare pentru toate societățile anonime, comerciale, industriale și bancare în cuantum de 10% din capitalul lor social. În felul acesta s-a ajuns la un capital social de 10 miliarde lei, fiecare societate primind în schimb acțiuni. Astfel, 46 de societăți contribuiau la realizarea capitalului social al federației cu 4,332 miliarde lei (39,69%), iar 1335 de societăți anonime comerciale și industriale și bănci comerciale cu 6,582 miliarde lei (60,31%), în total 1381 societăți cu 10,9 miliarde lei (100%). Din cauza situației de război, pe de o parte, a faptului că unii din membri componenți erau ei înșiși sinistrați și în incapacitate de plată, pe de altă parte, vărsămintele periodice la capitalul social al federației s-au aflat sub cotele prognozate¹⁹. Multe întreprinderi industriale lipsite de lichidități în numerar, au cerut să-și plătească primul vărsământ în bonuri de tezaur, sau în certificate de tezaur pe care le dețineau de la stat, purtătoare de dobânzi de 4,5% pe an.

Imediat după înființare, federația a primit cereri de împrumut de la sinistrați, atât din București, cât și din provincie. Cererile erau mai mult pentru reparații, deoarece pericolul unor noi bombardamente nu era încă exclus. Ele aparțineau sinistraților neproprietari care își pierduseră obiectele de gospodărie (mobilier, obiecte casnice), precum și celor care solicitau refacerea unor întreprinderi și ateliere. Până la 31 decembrie 1944 au fost următoarele cereri de împrumut:

2137 cereri pentru refaceri mobile în valoare de 7110916970 lei;

419 cereri pentru refacere mobilier în valoare de 296744000 lei;

15 *Idem*, dosar 609, fila 63.

16 *Idem*, dosar 624, fila 18.

17 *Idem*, dosar 601, fila 123.

18 *Idem*, registrul 753, fila 136 bis și 137.

19 *Idem*, dosar 601, fila 114.

313 cereri pentru refacere de fonduri comerciale în valoare de 2444010290 lei;
 60 cereri pentru refacere de fonduri industriale în valoare de 4325560000 lei;
 60 cereri pentru refacerea atelierelor meseriașilor în valoare de 113670000 lei;
 respectiv 2989 cereri însumând 14290901890 lei (un cuantum ce depășea capitalul social al instituției).

Cele mai multe cereri au fost pentru refaceri imobile (2137 de cereri), iar cele pentru refaceri de fonduri industriale, deși erau mai puține, aveau o valoare importantă întrucât cuprindeau și câteva cereri de la societățile petrolifere și metalurgice greu încercate de bombardamente. În politica de credite s-a acordat prioritate cererilor mici, provenind de la sinistrații nevoiași, care și-au pierdut locuința proprie și nu aveau alte mijloace de refacere decât sprijinul federației.

Până la 31 decembrie 1944 au fost încheiate 1028 de contracte de împrumut însumând 1287648000 lei; existând alte 650 de cereri aprobate în valoare de 452 milioane lei, contractele fiind în curs de examinare și perfectare. Situația era următoarea:

765 împrumuturi pentru refaceri imobile în valoare de 1069138000 lei;
 221 împrumuturi pentru refacere mobilier în valoare de 55130000 lei;
 18 împrumuturi pentru refacere de fonduri comerciale în valoare de 82430000 lei;
 8 împrumuturi pentru refacere de fonduri industriale în valoare de 73300000 lei;
 16 împrumuturi pentru refacere atelierelor meșteșugărești în valoare de 7650000 lei;
 respectiv 1028 împrumuturi în valoare totală de 1287648000 lei.

La toate aceste împrumuturi federația a perceput o dobândă de 2% anual.

Caracterul de protecție socială a activității federației rezulta din perceperea unei dobânzi reduse pentru împrumuturile acordate, precum și din faptul că predominau împrumuturile mici, atât ca număr, cât și ca valoare. De exemplu²⁰:

împrumuturi până la 500000 lei concretizate în 519 cereri aprobate reprezentau 48,14%;

împrumuturi între: 1 milion – 2 milioane concretizate în 205 cereri aprobate reprezentau 19,67%;

2 - 3,5 milioane concretizate în 92 cereri aprobate reprezentau 8,52%;

3,5 - 5 milioane concretizate în 36 cereri aprobate reprezentau 3,34%;

5 - 7,5 milioane concretizate în 1 cerere aprobată reprezenta 0,09%;

7,5 - 10 milioane concretizate în 5 cereri aprobate reprezentau 0,46%;

10 - 15 milioane concretizate în 4 cereri aprobate reprezentau 0,37%;

25 - 30 milioane concretizate în 3 cereri aprobate reprezentau 0,30%;

Deși totalul de 865 de cereri aprobate este inferior statisticii anterioare, repartizarea acestora demonstrează ideea mai sus enunțată. Din numărul total de cereri, s-au dat curs la circa 40% (circa 35% după calculele noastre), fiind aprobate doar 13 cereri mai mari de 5 milioane lei. Tendința sinistraților era de a face cereri ce întreceau cu mult pagubele suferite, acest lucru explicându-se prin nesiguranța prețurilor ce creșteau continuu. Din această cauză cele mai

²⁰ *Ibidem*, filele 116-117.

multe împrumuturi nu au fost suficiente pentru refacerea imobilelor și cei în cauză au apelat din nou la sprijinul federației pentru a-și completa sumele necesare. Sub raportul garanției, toate împrumuturile acordate erau asigurate, având la bază ipotece de rangul I. Plata împrumuturilor se făcea în tranșe, verificându-se la fața locului utilizarea lor. Constatându-se greutățile cu care se făcea aprovizionarea cu materiale de construcție (scumpetea și lipsa lor), prețurile cu care se obțineau fiind deseori excesive, federația a intervenit pe lângă autoritățile și instituțiile respective cerându-le să organizeze depozite în București, pe care să le aprovizioneze din timp, precum și servirea de preferință a sinistraților cu material lemnos, ciment, var, tablă, etc.

Prin legea nr. 29 din 15 ianuarie 1945 s-a redus cota de participare a societăților anonime de la 10% la 8%. În urma acestei modificări și în urma primirii de noi subscrieri, la data de 31 decembrie 1945 capitalul social era de 10203911000 lei, reprezentând 1612 societăți acționare. Diferența în minus față de anul 1944 era de peste 700 milioane lei și provenea din reducerea cotei de la 10% la 8%, deși societățile care subscriau erau ca număr cu 221 mai multe. [231 după calculele noastre] Unor societăți comerciale și industriale li s-au aprobat cererile de eșalonare a achitării cotelor de participare, altele însă, din lipsă de înțelegere a scopului social pe care îl îndeplinea federația nu au contribuit la efortul național, fapt ce le-a atras, după expirarea ultimului vârsământ (20 martie 1945), calcularea dobânzilor de întârziere de 9%. Din aceste cauze la sfârșitul anului 1945 din numărul total de 1612 acționare, numai 424 își achitaseră integral cota de participare.

Odată cu extinderea administrației românești asupra Ardealului de nord s-au luat măsuri de aplicare a dispozițiilor legii cu privire la participarea societăților din acea parte a țării, precum și din Bucovina de sud²¹.

Constatându-se că cererile de împrumut din provincie erau tot mai numeroase, în special din Brașov și Ploiești, au fost create reprezentanțe pentru aceste județe. Astfel, pentru orașul și județul Brașov a fost încredințat mandatul de reprezentare Băncii Albina (sucursala Brașov), iar pentru Ploiești și județul Prahova, sucursalei Băncii Românești din Ploiești²².

În cursul anului 1945, cererile de împrumut de la sinistrații din provincie au fost mai numeroase, provenind din județele ce au avut de suferit de pe urma războiului, fapt pentru care s-au mai înființat reprezentanțe în orașele Iași, Cluj, Turda, Pitești, Turnu Severin, Timișoara, Arad. Contribuția federației pentru refacerea distrugerilor de război în țară s-a concretizat în 795 împrumuturi din care 741 pentru refaceri de imobile, însumând 2,434 miliarde lei, repartizate pe județe astfel: Iași, cu 279 împrumuturi în valoare de 1142 milioane lei, Ploiești* cu 224 împrumuturi în valoarea de 662 milioane lei, Brașov – 54 împrumuturi, Turda – 55, Pitești – 37, Turnu Severin – 30, Botoșani – 23, Roman – 20, Constanța – 15, Tecuci – 11. Exceptând primele două județe ce au captat mai mult de jumătate din valoarea împrumuturilor pentru refacere, în alte 26 de județe s-au

21 *Idem*, dosar 624, filele 5-6.

22 *Idem*, dosar 601, fila 118.

* În loc de jud. Prahova.

acordat împrumuturi sub 100 milioane lei pe județ. S-a dat astfel posibilitate celor care s-au reîntors în orașele din Moldova și Ardealul de nord să-și refacă gospodăriile distruse sau devastate din cauza războiului.

Capitala deținea totuși prioritatea în acordarea de împrumuturi, atât ca număr (2507 în 1945, 3019 în 1946), cât și ca valoare (7,695 miliarde lei în 1945, 18,637 miliarde lei în 1946). Pentru zona Moldovei împrumuturi pentru refacerea imobilelor sinistrate se acordau numai solicitanților din orașe și târguri, întrucât pentru localitățile mai mici sprijinul cădea în seama Institutului de refacere a gospodăriilor rurale din Moldova și Bucovina de sud de pe lângă Ministerul Afacerilor Interne²³.

În dificilul an 1946, pentru a depăși greutățile provocate de secetă excesivă și de efortul economic impus de aplicarea Convenției de armistițiu, federația a cerut și a primit sprijinul B.N.R. ce i-a acordat succesiv credite în valoare de 25 miliarde lei.

Un alt fenomen negativ a fost inflația tot mai mare ce a făcut ca prețurile locuințelor și așa ridicate să urce foarte mult, de peste 10 ori pentru un imobil cu două camere și dependințe (de la 5 milioane lei în 1944 la 50-70 milioane lei în 1946).

Pentru acel an în provincie au beneficiat de împrumuturi în valoare de 10,150 miliarde lei un număr de 36 de județe, tot lași, Valea Prahovei și Brașovul având prioritate la refacere ca zone industrializate. Instituția și-a extins activitatea acordând sprijin și sinistraților din mediul rural, în special în județele Ilfov, Buzău, Râmnicu Sărat și în județe din Ardeal²⁴. Astfel, împrumuturile totale acordate în anul 1945 au fost în număr de 3302 și în valoare de 10,085 miliarde lei, iar în 1946 numărul lor a crescut la 4404 cu o valoare de 28,7 miliarde lei.

Examinând structura plasamentelor federației sub raportul scopului pentru care au fost acordate împrumuturile, se constată că în cea mai mare parte (cca 90%) au fost destinate refacerii imobilelor sinistrate; 2588 împrumuturi în valoare de peste 9 miliarde lei în 1945, respectiv 3080 împrumuturi în valoarea de 25 miliarde lei în 1946. Fiind cereri numeroase și de la sinistrații care nu au fost proprietari, dar care și-au pierdut obiectele casnice și gospodărești, federația le-a acordat și acestora sprijinul său însumând 475 împrumuturi în valoare de 294 milioane lei în 1946.

La refacerea fondurilor comerciale s-a intervenit în sprijinul micilor comercianți care își pierduseră de pe urma războiului mărfurile și inventarele lor. Acestora li s-au acordat împrumuturi pentru a le da posibilitatea să-și reia activitatea asigurându-li-se astfel existența. Ei au beneficiat în anul 1945 de 162 împrumuturi în valoare de peste 500 milioane lei, iar în anul următor de numai 125 împrumuturi a 584,5 milioane lei. La fel și meseriașilor sinistrați li s-au asigurat creditele necesare refacerii atelierelor, către aceștia fiind alocat cel mai mic procent, respectiv 32 împrumuturi a 20,7 milioane lei în 1945 și doar 20 de împrumuturi a 19,8 milioane lei în 1946. În sectorul refacerii industriale s-a acordat sprijin pentru a pune în funcțiune fabrici ce produceau materiale nece-

23 *Idem*, dosar 624, filele 9-10 și registrul nr. 745 fila 12. Între cele două surse există o neconcordanță la valoarea împrumuturilor pentru Capitală, noi optând pentru valoarea mai mare.

24 *Idem*, registrul 745, filele 10, 13.

sare efortului de reconstrucție (fabrici de cherestea, de cărămidă, de ciment etc.), precum și a bunurilor de largă utilitate pentru economia națională și pentru populație (mori, fabrici de pâine, fabrici de textile, de ulei, imprimerii etc.)²⁵.

În cursul anului 1944 realizarea capitalului federației a adus fonduri lichide în casă în valoare de 580 milioane lei, ce au fost plasate în *bonuri de casă* care aveau avantajul că erau producătoare de dobândă, care se putea încasa la prezentarea lor la B. N. R. În cursul anului 1945 s-au adăugat încă 475 milioane lei existând un total de plasamente în bonuri de casă în valoare de 1055 milioane lei, ce au produs o dobândă de peste 15 milioane lei, trecută la beneficiul instituției. De asemenea, societățile comerciale și industriale ce dețineau din livrările către stat, *bonuri de tezaur*, au vărsat în contul federației, bonuri în valoare de peste 14 milioane lei, aducătoare de dobânzi, trecute la venituri. Astfel, s-a putut face față cheltuielilor din venituri proprii, încheind contul de profit și pierdere al bilanțului pe 1945 cu un beneficiu net de 2253427 lei, ce se atribuiau fondului de rezervă²⁶. În 1946 dobânda produsă de bonurile de casă a fost de 9,5 milioane lei trecută la beneficii la care s-a adăugat o dobândă de 640000 lei provenită din lichidarea bonurilor de tezaur²⁷.

Anul 1947 a adus importante transformări în întreaga activitate a federației, ca urmare a reformelor economico-financiare, în general, și a reformei monetare în special (legea nr. 303/1947).

În faza premergătoare stabilizării monetare, ca urmare a zvonurilor care deja circulau s-a produs o foarte mare afluență de achitări integrale a împrumuturilor de către debitori, iar în perioada următoare s-au ivit greutăți derivând în modul de recalculare a activului și pasivului. Dispozițiile de recalculare a debitorilor la paritatea 1=20000 au redus plasamentele atât de mult, încât cu dobânzile ce se puteau obține pe un an, nu se puteau plăti salariile personalului nici pe o lună.

După 15 august 1947, *Comisia ministerială de redresare economică și stabilizare monetară* a impus măsuri restrictive cu privire la acordarea, utilizarea și controlul creditelor. B.N.R. s-a văzut nevoită să împartă instituțiile financiare și întreprinderile industriale și comerciale pe sectoare economice, după felul producției, stabilind și lista instituțiilor ce erau admise la credit. Investițiile imobiliare au fost total înlăturate de la finanțare. "Federația pentru sprijinirea sinistraților" a fost admisă, însă, numai pentru refacerea imobilelor ce serveau de locuințe, pentru instituțiile publice sinistrate de interes obștesc și pentru unele ramuri industriale. Refacerea mobilierului, a atelierelor și uneltelor meseriașilor, precum și refacerea fondurilor comerciale, au fost excluse după stabilizare de la finanțare²⁸.

Federația a căutat să se adapteze noilor condiții, făcând apel la concursul B.N.R. pentru a-și crea pe cale de reescont fondurile necesare. Dobânda de reescont a Băncii Naționale a fost până la stabilizare de 2%, iar după 15 august

25 *Idem*, dosar 624, fila 8.

26 *Ibidem*, filele 12-14.

27 *Idem*, registrul 745, filele 18-19.

28 *Idem*, dosar 601, filele 124-125: bilanțul încheiat la 31 decembrie 1947 și darea de seamă a Consiliului de administrație din 30 martie 1948.

1947 a fost urcată la 5%. În cursul aceluși an s-a făcut un număr foarte mare de achitări integrale a împrumuturilor, respectiv 3332 față de 602 în anii anteriori, din cauza nesigurăței debitorilor asupra modului de recalculare în urma stabilizării.

Redăm mai jos mișcarea plasamentelor în cursul anului 1947:

- împrumuturi aprobate pentru provincie: 315;
- împrumuturi existente la 31 decembrie 1946 în valoare de 1343251 lei stabilizați;
- împrumuturi plătite sinistralilor în 1947 în valoare de 79642488 lei stabilizați, total 80985739 lei stabilizați;
- debite achitate integral: 3332 în valoare de 998301 lei stabilizați;
- rate încasate în 1947 de la 847 debitori: 453713 lei stabilizați;
- total 1452014 lei stabilizați, ce se scad din totalul împrumuturilor, arătând un sold la 31 decembrie 1947 de 79533726 lei stabilizați. Contul de profit și pierdere al bilanțului pe 1947 s-a încheiat cu un beneficiu net de 253572 lei, atribuit în întregime fondului de rezervă²⁹.

Pentru a pune în afara oricăror riscuri plasamentele instituției, precum și pentru a-i feri pe sinistrali de eventuale pierderi, federația a preluat reprezentanța a șapte societăți de asigurare: *Societatea Generală, Dacia Română, Naționala, Agricola Fonciară, Adriatică, Steaua României și Prima Ardeleană*. Aceste demersuri s-au făcut pentru asigurarea imobilelor, a fondurilor comerciale și industriale contra incendiilor.

Dificultățile financiare majore s-au reflectat și în ceea ce privește numărul de angajați ai federației. Dacă la 31 decembrie 1946 existau 68 de funcționari proprii și 6 funcționari detașați de la B.N.R. (total 74), în urma comprimărilor, detașărilor și demisiilor, la finele anului 1947 mai existau doar 48 de funcționari.

Activitatea federației a fost curmată brusc în urma decretului nr. 197 din 13 august 1948 pentru dizolvarea și lichidarea întreprinderilor bancare și institutelor de credit, pe baza circularei B. N. R. nr. 365140, situație consemnată în ultimul proces verbal cu nr. 32 din 18 august 1948³⁰. Considerăm că nu dificultățile financiare au reprezentat principalul motiv al sistării activității instituției, angajată de altfel în plin proces contractual, nici încheierea rolului pentru care a fost ea înființată, ci deciziile de natură politică ce urmăreau eliminarea completă a inițiativei particulare în condițiile etatizării întregii economii și a controlului acesteia de către regimul comunist.

Desfășurându-și activitatea în condiții politice și economico-sociale deosebite (război, regim de plăți impus prin Convenția de armistițiu, schimbare de regim politic, reforme radicale), *Federația pentru sprijinirea sinistralilor*, concepută ca instituție de solidarizare națională a tuturor agenților financiari și economici, și-a adus o importantă contribuție la reconstrucția țării și sprijinirea populației sinistrate.

²⁹ *Ibidem*, fila 127-128.

³⁰ *Idem*, registrul 753, filele 136 bis și 137.